

УНИВЕРЗИТЕТ „ГОЦЕ ДЕЛЧЕВ“ – ШТИП
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ

ГОДИШЕН ЗБОРНИК
2011
YEARBOOK

ГОДИНА 2

VOLUME II

GOCE DELCEV UNIVERSITY – STIP
FACULTY OF PHILOLOGY

**ГОДИШЕН ЗБОРНИК
ФИЛОЛОШКИ ФАКУЛТЕТ
YEARBOOK
FACULTY OF PHILOLOGY**

За издавачот:

Проф д-р Виолета Димова

Издавачки совет

Проф. д-р Саша Митрев
Проф. д-р Блажо Боев
Проф. д-р Лилјана Колева-Гудева
Проф. д-р Виолета Димова
Доц. д-р Јованка Денкова
Доц. д-р Махмут Челик
Доц. д-р Ранко Младеноски
М-р Ристо Костуранов

Редакциски одбор

Проф. д-р Виолета Димова
Доц. д-р Толе Белчев
Доц. д-р Билјана Ивановска
Доц. д-р Јованка Денкова
Доц. д-р Душко Алексовски
Доц. д-р Марија Леонтиќ
Доц. д-р Нина Даскаловска
М-р Весна Коцева

Главен уредник

Доц. д-р Ранко Младеноски

Одговорен уредник

Доц. д-р Толе Белчев

Јазично уредување

Даница Гавриловска-Атанасовска
(македонски јазик)
Доц. д-р Марија Кукубајска
(англиски јазик)

Техничко уредување

Славе Димитров
Благој Михов

Печати

Печатница „Европа 92“ - Кочани
Тираж - 300 примероци

Редакција и администрација
Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип
Филолошки факултет
ул. „Крсте Мисирков“ бб
п. фах 201, 2000 Штип
Р. Македонија

Editorial board

Prof. Saša Mitrev, Ph.D.
Prof. Blazo Boev, Ph.D.
Prof. Liljana Koleva-Gudeva, Ph.D.
Prof. Violeta Dimova, Ph.D.
Ass. Prof. Jovanka Denkova, Ph.D.
Ass. Prof. Mahmut Chelik, Ph.D.
Ass. Prof. Ranko Mladenovski, Ph.D.
Risto Kosturanov, M.Sc.

Editorial staff

Prof. Violeta Dimova, Ph.D.
Ass. Prof. Tole Belcev, Ph.D.
Ass. Prof. Biljana Ivanovska, Ph.D.
Ass. Prof. Jovanka Denkova, Ph.D.
Ass. Prof. Dusko Aleksovski, Ph.D.
Ass. Prof. Marija Leontic, Ph.D.
Ass. Prof. Nina Daskalovska, Ph.D.
Vesna Koceva, M.A.

Managing editor

Ass. Prof. Ranko Mladenovski, Ph.D.

Editor in chief

Ass. Prof. Tole Belcev, Ph.D.

Language editor

Danica Gavrilovska-Atanasovska
(Macedonian)
Ass. Prof. Marija Kukubajska, Ph.D.
(English)

Technical editor

Slave Dimitrov
Blagoj Mihov

Printing

„Evropa 92“ - Kocani
Printing No 300

Address of the editorial office

Goce Delcev University – Stip
Faculty of philology
Krste Misirkov b.b.,
PO box 201, 2000 Stip,
R. of Macedonia

СОДРЖИНА CONTENT

- д-р Виолета Димова, д-р Јованка Денкова**
КОМУНИКАЦИЈАТА УЧЕНИК - ЛИТЕРАТУРНО ДЕЛО -
НАСТАВНИК, ОСНОВА НА СОВРЕМЕНИТЕ ПРИСТАПИ
ВО НАСТАВАТА ПО ЛИТЕРАТУРА
Violeta Dimova, Ph.D., Jovanka Denkova, Ph.D.
THE COMMUNICATION: STUDENT LITERARY WORK
TEACHER, A BASIS FOR THE MODERN APPROACHES IN
THE TEACHING OF LITERATURE 9
- д-р Петер Рау**
ПОВРЗАНОСТ СО ИСТОРИЈАТА. МЕТОДОЛОГИЈА И
СИСТЕМАТИКА НА ИМЕНУВАЊЕТО ВО ДЕЛАТА НА
ТОМАС МАН
Peter Rau, Ph.D.
THE LINKS WITH THE HISTORY. METHODOLOGY AND
SYSTEMATICS OF THE NAMING IN THE WORKS OF
THOMAS MANN 17
- д-р Ранко Младеноски**
АЛЕКСАНДАР III МАКЕДОНСКИ ВО ПРОЕКТОТ
„ВЕДА СЛОВЕНА“ НА ВЕРКОВИЌ И ГОЛОГАНОВ
Ranko Mladenoski, Ph.D.
ALEXANDER III OF MACEDON IN THE PROJECT
„VEDA SLOVENA“ BY VERKOVIK AND GOLOGANOV 27
- д-р Махмут Челик, д-р Јованка Денкова**
ДЕЦАТА НА ТУРСКАТА ЗАЕДНИЦА И ТУРСКОТО
НАРОДНО ТВОРЕШТВО ВО РЕПУБЛИКА МАКЕДОНИЈА
Mahmut Chelik, Ph.D., Jovanka Denkova, Ph.D.
THE CHILDREN OF THE TURKISH COMMUNITY AND
TURKISH FOLK ART IN THE REPUBLIC OF MACEDONIA.....37
- м-р Ева Велинова**
ЛЕГЕНДАТА ЗА РОЛАНД ВО ФРАНЦУСКО-ИТАЛИЈАНСКИ
КОНТЕКСТ: ОД СРЕДНОВЕКОВНА ВИТЕШКА ЕПИКА ДО
РЕНЕСАНСНА ИРОНИЈА
Eva Velinova, M.A.
THE LEGEND OF ROLAND IN FRENCH-ITALIAN
CONTEXT: FROM MEDIEVAL KNIGHTLY EPIC TO
RENAISSANCE IRONY 43

- д-р Јованка Денкова, д-р Виолета Димова**
ГОВОРОТ НА ОМРАЗАТА И НЕТОЛЕРАНЦИЈАТА ВО
МАКЕДОНСКАТА ЛИТЕРАТУРА ЗА ДЕЦА И МЛАДИ
Jovanka Denkova, Ph.D., Violeta Dimova, Ph.D.
THE SPEECH OF HATE AND INTOLERANCE IN MACEDONIAN
LITERATURE FOR CHILDREN AND YOUTH 51
- м-р Дијана Никодиновска**
ВРЕДНОСНАТА ОСКА ДОБРО/ЛОШО ВО ИТАЛИЈАНСКИТЕ
И ВО МАКЕДОНСКИТЕ ПОСЛОВИЦИ
Dijana Nikodinovska, M.A.
THE AXIOLOGICAL AXIS GOOD/BAD IN ITALIAN AND
MACEDONIAN PROVERBS 61
- д-р Јованка Денкова, д-р Махмут Челик**
ЗЛОБНАТА ЖЕНА ВО МАКЕДОНСКИТЕ НАРОДНИ
СЕМЕЈНИ ПЕСНИ И ВО МАКЕДОНСКАТА НАРОДНА БАЛАДА
Jovanka Denkova, Ph.D., Mahmut Chelik, Ph.D.
EVIL WOMAN IN MACEDONIAN FAMILY FOLK SONGS
AND MACEDONIAN FOLK BALLADS 73
- Драган Донеv**
КРИТИЧКА АНАЛИЗА НА МЕТАФОРАТА ВО
ПОЛИТИЧКИОТ ДИСКУРС
Dragan Donev
CRITICAL METAPHOR ANALYSIS IN POLITICAL DISCOURSE 83
- д-р Толе Белчев, д-р Билјана Ивановска, Јакуп Лимани**
ОПИС ЗА НАСЕЛЕНОТО МЕСТО МЕРОВО, ЕТИМОЛОШКО
И ЈАЗИЧНО ОБЈАСНУВАЊЕ ЗА ОЈКОНИМОТ
Tole Belcev, Ph.D., Biljana Ivanovska, Ph.D., Jakup Limani
DESCRIPTION OF THE NAME OF THE PLACE MEROVO,
ETHYMOLOGICAL AND LINGUISTIC EXPLANATION OF
THE OIKONIM 91
- д-р Емилија Бојковска**
ЗБОРОВНАТА ГРУПА ДЕТЕРМИНАТОРИ ВО
МАКЕДОНСКИОТ И ВО ГЕРМАНСКИОТ ЈАЗИК
Emilija Bojkovska, Ph.D.
THE WORD CLASS DETERMINERS IN THE MACEDONIAN
AND IN THE GERMAN LANGUAGE 99
- д-р Билјана Ивановска**
АНГЛИЦИЗМИТЕ ВО НАСТАВАТА ПО ГЕРМАНСКИ
ЈАЗИК КАКО СТРАНСКИ ЈАЗИК
Biljana Ivanovska, Ph.D.
ANGLICISMS IN TEACHING GERMAN LANGUAGE AS A
FOREIGN LANGUAGE 109

д-р Марија Леонтиќ СТАТУСОТ НА ЛЕКЕМИТЕ СО ТУРСКИ СУФИКСИ ВО МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК ДЕНЕС Marija Leontic, Ph.D. THE STATUS OF THE LEXEMES IN TODAY'S MACEDONIAN LANGUAGE	115
д-р Билјана Ивановска, д-р Нина Даскаловска ВАЖНОСТА НА ЈАЗИКОТ И НА КУЛТУРАТА ВО СИСТЕМОТ НА ЗДРАВСТВЕНА ЗАШТИТА Biljana Ivanovska, Ph.D., Nina Daskalovska, Ph.D. THE IMPORTANCE OF LANGUAGE AND CULTURE IN THE HEALTH CARE DELIVERING SYSTEM	123
м-р Јане Јованов, Наташа Сарафова ВЛИЈАНИЕТО НА КРАТКИТЕ СМС ПОРАКИ ВРЗ СОВРЕМЕНИОТ МАКЕДОНСКИ ЈАЗИК Jane Jovanov, M.A., Natasa Sarafova THE INFLUENCE OF SMS MESSAGES ON CONTEMPORARY MACEDONIAN	129
д-р Билјана Ивановска, д-р Валентина Илиева МЕДИЦИНСКА ТЕРМИНОЛОГИЈА – ВОВЕД, ОСНОВИ И ОПШТО ЗА ЈАЗИКОТ ВО МЕДИЦИНАТА Biljana Ivanovska, Ph.D., Valentina Ilieva, Ph.D. MEDICAL TERMINOLOGY – INTRODUCTION, FUNDAMENTALS AND LANGUAGE OF MEDICINE IN GENERAL	137
д-р Јагода Стрезовска, д-р Билјана Ивановска ОСВРТ ВРЗ ЈАЗИЧНОТО ВЛИЈАНИЕ ВО ГЕРМАНСКИОТ И МАКЕДОНСКИОТ СОВРЕМЕН ЈАЗИК Jagoda Strezovska, Ph.D., Biljana Ivanovska, Ph.D. OVERVIEW OF THE LINGUISTIC INFLUENCE IN MODERN GERMAN AND MACEDONIAN LANGUAGE	145
д-р Нина Даскаловска, д-р Билјана Ивановска ВИДОВИ НА НАСТАВНИ ПРОГРАМИ ПО СТРАНСКИ ЈАЗИЦИ Nina Daskalovska, Ph.D., Biljana Ivanovska, Ph.D. TYPES OF LANGUAGE TEACHING SYLLABUSES	151
д-р Соња Петровска ДАЛИ НА НАШИТЕ УЧИЛИШТА ИМ СЕ ПОТРЕБНИ НАСТАВНИЦИ–ЛИДЕРИ? Sonja Petrovska, Ph.D. DO OUR SCHOOLS NEED TEACHERS – LEADERS?	159

д-р Нина Даскаловска МОДЕЛИ НА ПРОЦЕСОТ НА ЧИТАЊЕ Nina Daskalovska, Ph.D. READING MODELS	169
м-р Весна Коцева МЕТОДОТ ТАНДЕМ - АЛТЕРНАТИВЕН НАЧИН НА УЧЕЊЕ НА СТРАНСКИТЕ ЈАЗИЦИ Vesna Kocева, M.A. TANDEM METHOD ALTERNATIVE MANNER OF FOREIGN LANGUAGE ACQUISITION	179
Елена Тупаревска ИДЕНТИТЕТОТ НА НАСТАВНИКОТ Elena Tuparevska TEACHER IDENTITY.....	185
м-р Марија Тодорова ИСТОРИСКИ И СОЦИЈАЛЕН АСПЕКТ НА ШПАНСКИОТ ЈАЗИК КАКО ДЕЛ ОД НАСТАВНАТА СОДРЖИНА Marija Todorova, M.A. HISTORICAL AND SOCIAL ASPECT OF SPANISH LANGUAGE IN THE TEACHING PROCESS	193
Сања Јованова СЕМЕЈСТВОТО КАКО КЛУЧЕН ФАКТОР ВО РАБОТАТА НА СОВРЕМЕНОТО УЧИЛИШТЕ Sanja Jovanova FAMULY AS A KEY FACTOR IN THE MODERN SCHOOL WORK	203
Марија Гркова НАЈЧЕСТИ ПРОБЛЕМИ ПРИ ИЗУЧУВАЊЕТО НА МАКЕДОНСКИОТ ЈАЗИК КАКО СТРАНСКИ Marija Grkova THE MOST COMMON PROBLEMS IN LEARNING OF THE MACEDONIAN LANGUAGE AS A FOREIGN	211
Јадранка Тодевска МЕМОРИЈАТА CONDITIO SINE QUA NON ЗА ТОЛКУВАЧИТЕ Jadranka Todevska THE MEMORY – CONDITIO SINE QUA NON FOR THE INTERPRETERS	221

м-р Драгана Кузмановска, м-р Даринка Веселинова, Биљана Петковска РАЗГРАНИЧУВАЊЕ НА ПОИМИТЕ ПРЕВЕДУВАЊЕ И ТОЛКУВАЊЕ Dragana Kuzmanovska, M.A., Darinka Veselinova, M.A., Biljana Petkovskaj DISTINGUISH THE CONCEPTS OF TRANSLATION AND INTERPRETATION	131
м-р Даринка Веселинова ТОЛКУВАЧКИ ПРОБЛЕМИ Darinka Veselinova, M.A. PROBLEMS IN THE INTERPRETING	239
Костадин Голаков ВИДОВИ НА ПРЕВОД Kostadin Golakov TYPES OF TRANSLATION	247
Јована Караникиќ СТУДИИТЕ НА ЛАУРА САЛМОН КОВАРСКИ ЗА ПРЕВОД НА СОПСТВЕНИТЕ ИМИЊА И НИВНА ПРИМЕНА ВО ПРЕВОДИТЕ ОД МАКЕДОНСКАТА КНИЖЕВНОСТ НА ИТАЛИЈАНСКИ ЈАЗИК Jovana Karanikikj THE STUDIES OF LAURA SALMON KOVARSKI ABOUT TRANSLATION OF PROPER NAMES AND THEIR APPLICATION IN THE TRANSLATIONS OF MACEDONIAN LITERATURE IN ITALIAN	255
д-р Марија Емилија Кукубајска АМЕРИКАНСКИ СТУДИИ: ИЛЕГАЛНИТЕ ДРОГИ МЕЃУ АМЕРИКАНСКАТА МЛАДИНА Marija-Emilija Kukubajska, Ph.D. AMERICAN STUDIES: ILLEGAL DRUGS AMONG YOUNG AMERICANS	265
д-р Трајче Нацев ВОДОСНАБДУВАЊЕТО И ОДВОДНИТЕ КАНАЛИ ВО ГРАДОТ БАРГАЛА Trajce Nacev Ph.D. WATER SUPPLY AND CONVEYANCE AND DELIVERY CANALS IN THE TOWN OF BARGALA.....	273

81'373.612.2:32

Стручен труд
Professional paper

КРИТИЧКА АНАЛИЗА НА МЕТАФОРАТА ВО ПОЛИТИЧКИОТ ДИСКУРС

Драган Донеv¹

Апстракт: Овој труд има за цел да ја покаже големата улога што метафората ја игра, особено во политичкиот дискурс. Исто така ќе се обидеме да прикажеме како се формираат верувањата кај потенцијалните следбеници на политичарите и како тие се препознаваат во нивните говори. Во овој процес е клучна метафората, и тоа не само во површинскиот фигуративен јазик, туку и во длабинските метафори кои се базираат на човековите длабоко вкоренети вредности воопшто за сите феномени во животот. Од политичките говори зависи колку тие ќе успеат, се разбира во едно демократско општество, да ги анимираат и да ги придобијат гласачите на своја страна. Ќе презентираме како концептуалната метафора ги активира тие длабински вредности и како прави да препознаеме некои од нашите вредности во говорите на политичарите.

Клучни зборови: *концептуална метафора, политички дискурс, јазик на убедување, фигуративен јазик, лидерство.*

CRITICAL METAPHOR ANALYSIS IN POLITICAL DISCOURSE

Dragan Donev¹

Abstract: This work hopes to discover the role metaphor plays in political discourse. I will also try to demonstrate how beliefs are formed among potential political followers, and how they recognize them in political speeches. Metaphor is crucial in this process, not just on the level of surface figurative language, but also on the level of deeply set conceptual metaphors based on our inner beliefs about general life phenomena. Political speeches, in democratic societies, of course, play the main role in appealing to and attracting potential voters. We will show how conceptual metaphor arouses those deep values and how it helps us identify some of our beliefs in political speeches.

Key words: *conceptual metaphor, political discourse, language of persuasion, figurative language, leadership.*

1). Филолошки факултет, Универзитет „Гоце Делчев“ – Штип.
Faculty of Philology, Goce Delcev University, Stip.

Вовед

Независно од типот на политичкиот систем во кој дејствуваат, од автократски, преку олигархиски, па сè до демократски, лидерите, помалку или повеќе, го користат зборот како средство да ги убедат останатите за придобивките што произлегуваат од нивното раководење и за легитимирање на сопствените политики. Колку подемократски стануваат општествата, толку е поголема одговорноста на лидерите да ги убедат потенцијалните следбеници дека ним и на нивните политики може да им се верува. Барнс (1978: 18) објаснува дека „лидерство над човечките суштества се остварува кога лица со одредени мотиви и цели, во конкуренција или конфликт со своите опоненти, мобилизираат институционални, политички, психолошки и други ресурси, за да ги пробудат, вклучат и задоволат мотивите на следбеници“. Подолу ќе се обидеме да покажеме дека најбитниот елемент во влијанието на политичките лидери за да ги убедат своите следбеници е нивната лингвистичка компетенција. Во демократските опкружувања лидерите го легитимираат своето лидерство првенствено преку јазикот.

Перцепциски фактори

Гласачот во демократските општества своите одлуки ги темели врз основа на политиките што лидерите ги претставуваат, но и врз основа на општите импресии што ги стекнува за политичките лидери преку нивната одговорност, чесност, моралност и интегритет. Повеќе фактори влијаат врз впечатоците што ги формираме за политичарите. Нивната личност ја одмеруваме преку аспекти на изгледот - физички карактеристики, начин на облекување итн. - и преку говорот на телото, како што се нивните манири и гест. Навистина ние сме само делумно свесни за тоа како еден пакет од интеракција на атрибути придонесуваат кон формирањето на нашите ставови за кредибилитет на политичарот како лидер. Не е ни чудо што разните видови медиуми поставуваат различни барања при презентирањето на политичарите во етерот: начинот на облекување и гестикалациите се особено значајни во непосредната комуникација, гласовните квалитети се повеќе барани во радиомедиумите. Иако успешното претставување подразбира способност во сите овие сфери – потврдено на пример од политичките успеси на некои актери како Роналд Реган, или од поново време, Арнолд Шварценегер – сепак, она што е заедничко за сите медиуми е лингвистичката компетенција. Токму затоа јазикот е клучен во префинетите уметности како што се убедувањето и менаџирањето со импреси, техники преку кои се остварува лидерството.

Подолу ќе се обидеме да покажеме зошто изборот на јазикот воопшто, а особено изборот на метафората се значајни за целокупната убедливост на политичарите. Откривањето на когнитивните и афективни основи на

метафората може да дадат објаснување зошто таа е неопходна за успешно лидерство како карактеристика на политичките лидери. Метафората има моќ систематски да се поврзува со други лингвистички стратегии и притоа го засилува креирањето на системот на убедување. Во ова ѝ помага нејзината особеност да ги поврзе сублиминалните ресурси на јазикот, така што ги буди скриените асоцијации врз кои се базира нашиот вредносен систем.

Реториката и убедувањето

Реториката претставува вештина на убедување, па затоа термините реторика и убедување се неразделни, бидејќи речиси секоја дефиниција за реториката неопходно вклучува и убедување. Основната разлика помеѓу двата феномена е тоа што реториката се однесува на чинот на комуникација гледан од перспектива на слушателот додека убедувањето се однесува и на намерите на говорникот и на успешната реализација. Слушателите се убедени само ако реториката на говорникот е успешна. Во класичната антика дефиницијата за реториката подразбирала уметност на добро беседење или говорење на јавни настапи (Nash 1989). Според Сауер (Sauer 1997), оваа дефиниција бара компаративна анализа затоа што таа подразбира дека некои луѓе зборуваат подобро од други - оваа е евидентно од многубројните настани на натпревари во дебатирање или од парламентарните дебати. Најуспешната реторика е онаа што ќе биде најубедлива, мерено според реакциите на следбениците. Класичната наука за реториката не зборува за неа само како за чин на комуникација, настан каде ораторот ја соопштува само содржината на својата порака. Посебен акцент се става на карактерните особини на ораторот, односно се зборува за неговиот етос, неговите морални вредности и нивното совпаѓање со современите сфаќања во општеството во даден временски период. Тој треба да биде пример за целото општество. Оние што би требало да го следат и него и неговите политики, најнапред треба да се идентификуваат себеси во неговите убедувања, да се пронајдат и да ги споредат своите длабоко вкоренети ставови за она што е добро а што не, со ставовите што им се претставени од ораторот. Само доколку покажел високи морални вредности (*vir bonus*) ораторот можел да смета дека ќе биде успешен во убедувањето. Само така неговите политики можеле да најдат на одобрување и прифаќање од општеството. Затоа успешната реторика подразбирала две компоненти: и ефикасна хеуристика или логос (*logos*), стручна подготвеност, од една страна, и етос (*ethos*), од друга, односно оратор што бил етички и морално високо поставен на општествена скала на морални вредности во рамките на тоа време.

Убедувањето, пак, според (Jowett and O'Donnell 1992) претставува комуникативен процес во кој испраќачот на пораката се стреми да влијае на убедувањата, ставовите и целокупното однесување на примачот на пораката. Важно е да се разграничат двете улоги во процесот на комуникација. Во убедувањето активната улога на испраќачот на пораката е обоена со смислени намери. Убедувањето не е случајно туку поради некои цели на испраќачот на пораката.

Иако улогата на примачот на пораката е пасивна, за да биде успешно убедувањето пораката треба да е усогласена со желбите и потребите на примачот, со неговите сфаќања и имагинации. Во демократските политички контексти намерата на оние што аспирираат за лидери е да привлечат потенцијални следбеници кон себе и кон своите политики. Ова во почетна фаза се случува на изборите кога политичарот бара гласови, а потоа, наредната фаза е кога политичарот се обидува да ги убеди другите политичари да ги гласаат неговите политики и да ги претворат во закони.

Цовет (Jowett) и О'Донел (O'Donnell) велат дека постојат три начини на кои убедувачот може да влијае врз примачот на убедувачката порака. Тие се обликување на став, зацврстување на став и промена на став. Според Чартерис Блек, пак, овие три начини може да се сведат само на два. Тој вели дека убедувањето или потврдува или променува постоечки убедувања, ставови и постапки. Според него убедувањето секогаш има јасна намера. И во двата начини убедувањето подразбира верувања, ставови и вредности што веќе постојат, а не некои што допрва се креираат. Овде се согласуваат и Jowett and O'Donnell кога велат дека луѓето се инертни на промени. За да ги убеди, убедувачот мора да ја накалеми промената на нешто во што оној што го убедуваш веќе верува. Тие ова го нарекуваат укотвување на идеја, затоа што се работи за основно сфаќање, вредност или претстава што следбеникот веќе ја има формирано. Потоа секоја промена се укотвува до оваа веќе формирана и потврдена идеја. Укотвената идеја е почетна точка за промена, затоа што таа претставува нешто во што потенцијалното следбеникот веќе верува и потоа е многу полесно да прифати каква било промена што е во согласност со неговите длабоко вкоренети и укотвени вредности.

Ова важи особено за политички контексти каде што мнозинството најчесто е несигурно или неопределено по деталната содржина на политиката што им се презентира. Тие поефективно реагираат на пораки што ги објаснуваат предложените дејствувања кои се поврзани со веќе познати искуства. Успешните политичари се оние што успеваат да аргументираат со материјалот идеи што има на располагање во средината околу нив. Пораките стануваат убедливи кога ќе поттикнат нешто што е

веќе усвоено или барем познато. Цвет и О’Донел велат дека убедувачот ја анализира публиката за да може да ги изрази нејзините потреби, желби лични и општествени уверувања, ставови и вредности, како и ставови што се поврзани со општественото модерно опкружување на чинот на убедување. Убедувачот претставува глас кој кај публиката доаѓа однатре и потсвесно.

Метафората и убедувањето

Метафората претставува особено ефективно средство со кое потенцијалните лидери можат да комуницираат со овој т.н. глас кој доаѓа однатре, затоа што таа ги претставува идеите на говорителот и неговите политики преку предизвикување емоции со кои публиката ги реконструира елементите на аргументацијата сама, однатре, според своите досега оформени вредности и ставови. Комуникативниот процес на убедување овде повторно нè навраќа кон класичната идеја за патосот, способноста на говорителот да буди емоции помеѓу публиката. Заслугата на Аристотел за развивањето на Платоновото размислување за реториката се состои во тоа што тој го појаснува односот помеѓу когнитивната и емотивната реакција. Пред Аристотел емоцијата се сфаќала како противречност на мислата, резонот, а како таква се сметала и за попречувач во донесувањето ставови и расудувања. Но, Аристотел открил дека како што емотивните реакции може да се под влијание на свесното убедување, така и свесното убедување може да биде под влијание на емоциите. Анализирањето на метафората помага да се согледа ваквата поврзаност на емоцијата и когнитивните елементи.

Метафората во јазикот на убедување е тесно поврзана со идеологијата и политичкиот мит. Идеологијата се остварува преку свесното, преку формираните уверувања, ставови и вредности, додека пак митот се реализира преку емоциите или патосот, преку несвесното, ставовите, уверувањата и вредностите што се длабоко вкоренети во нашата потсвест. Во дискурсот на убедување метафората ја играа таа клучна улога на поврзување на свесното со потсвесното. Таа е медијатор помеѓу когнитивното и емотивното и на тој начин ги креира моралните перспективи на животот или етосот. Затоа метафората зазема централно место во легитимизацијата на политичките говори.

Преку јазикот метафората ги активира нашите потсвесни емотивни асоцијации и влијае врз нашите уверувања, ставови и вредности. Таа ја формира нашата перцепција за доброто и лошото, така што потсвесно градиме скала на вреднување на нашите животни искуства. Ова се остварува на тој начин што позитивните или негативните асоцијации на

метафоричките извори се пренесуваат преку јазикот на убедување врз метафоричките цели. Овие асоцијации можеби не се формираат целосно свесно, затоа што нивната база е, пред сè, емоционална. Метафоричното значење се одредува преку низата конотации што настануваат од значењата на зборовите што се буквални односно неметафорични. Ова во лингвистиката е познато како семантичка прозодија за која зборува Лоу (Louw 1993). На пример, можеби не сме свесни дека зборовите што асоцираат на конфликт може да имаат позитивна конотација. Но, ако земеме еден дневен весник и го погледнеме делот на спортските настани ќе видиме колку тие текстови изобилуваат со зборови чие буквално, неметафорично значење е токму од доментот на конфликтот. Токму тоа првично, основно, буквално, неметафорично значење е вкоренето во нашата потсвесна вредносна скала која се формира постепено, потсвесно и емотивно. Кога овие зборови ќе бидат употребени метафорично или преносно, тогаш, потсвесно се активира нашата скала на вредности и се пробудуваат потсвесни асоцијации кои потсвесно им ги припишуваме на новонастанатите предмети и појави. Ова би можело да послужи како појдовна точка за поопширна анализа на дискурсот на спортските настани како метафората со своето преносно значење во спортскиот јазик влијае врз поведението на спортската публика, колку тие потсвесни асоцијации придонесуваат кон активирање на борбеноста помеѓу публиката и нивната спремност да влегуваат во конфликтни ситуации.

Аристотел ја дефинирал метафората како давање именување на нешто со име од нешто друго. И етимолошкото значење на зборот метафора значи пренесување, преименување на нешто. Елементот на движење е многу значаен кај метафората, затоа што токму тој елемент на движење овозможува трансфер и пренос на значења и способност за буење емоции. Дури и во коренот на зборот емоција се крие зборот *motion*, што на некој начин означува движење, промени, преноси. Затоа и не ни чудо што метафората предизвикува емоции и носи нови значења. Метафората нè поместува, придвижува како што ги придвижува, разбудува нашите чувства и емоции за сите феномени во светот.

Имајќи го предвид горенаведеното во врска со јазикот на убедување во политичкиот дискурс и метафората како средство кое придонесува за потсвесно активирање на емоциите сега можеме да зборуваме дека овие два феномена меѓусебно се во интеракција. Денес е во подем истражувањето и анализирањето на политичкиот дискурс од аспект на метафората и нејзината застапеност во него. Критичката анализа на метафората претставува само еден метод преку кој се анализира моќта на метафората и нејзината примена во политичкиот дискурс. За овој

феномен зборува Чартерис Блек (Charteris-Black 2004). Според него постојат три моменти на пристап во анализирањето на метафората во политичкиот дискурс од аспект на јазикот на убедување. Најпрво метафорите се идентификуваат, а потоа се толкуваат и објаснуваат. При идентификацијата или пронаоѓањето на метафората се применува когнитивно семантичкиот пристап кој првенствено го воведуваат Лејкоф и Џонсон во нивната позната книга (*Metaphors We Live By* 1980). Овде тие зборуваат за концептуални метафори како еден вид длабински метафори, длабоко вкоренети во нашата потсвест. Во зависност од тоа каква површинска метафора ќе се употреби, односно кој фигуративен јазик, во потсвеста на слушателот се активираат соодветни длабински метафори, кои се базираат на нашите основни вредности што ги имаме за сите сфери во животот. Така на пример, дали за бракот размислува како за спогодбен договор, тимска игра, руски рулет или како за света работа, зависи од тоа какви вредности му придаваме во моментот на зборување за него. Кога една влада зборува за своите политички опоненти како за клонови, глиненни гулаби и слично, ова се одразува кај слушателите како факт дека таа политичка опција не го сфаќа сериозно својот опонент, односно е инфериорна кон него. Ова дело на Лејкоф и Џонсон донесе коренити промени во однос на ставот кон метафората не само како таа ги креира нашите погледи за светот денес, туку и поставува и стандарди за тоа како нашиот живот ќе изгледа во иднина.

Заклучок

Имајќи го предвид горенаведеното доаѓаме до заклучок дека критичката анализа на метафората нуди особен увид во тоа како политичката реторика успева да ги анимара своите потенцијални следбеници. Во дискурсот на политиката се забележува широка употреба на метафората и затоа таа претставува круцијален аспект во стилот на политичките говори. Методот на критичка анализа на метафората во политичкиот дискурс јасно покажува како се остварува лидерството и како одредена политичка опција ги легитимира своите политики кај своите потенцијални следбеници.

Библиографија

- Aristotle, in W. D. Ross. *The Works of Aristotle*. Vol. XI *De Poetica*, trans. I. Bywater. Vol. XI *Rhetoric* (Oxford: Clarendon Press, 1952)
- Atkinson, J. M. *Our Masters' Voices: the Language and Body Language of Politics* (London: Methuen, 1984)
- Burns, J. M. *Leadership* (New York: Harper & Row, 1978)
- Cassirer, E. *The Myth of the State* (New Haven and London: Yale University Press, 1946)
- Charteris-Black, J. *Corpus Approaches to Critical Metaphor Analysis* (Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2004)
- Chilton, P. *Security Metaphor: Cold War Discourse from Containment to Common House* (New York: Peter Lang, 1996)
- Chilton, P. *Analysing Political Discourse* (London and New York: Routledge, 2004).
- Chilton, P. and M. Ilyin, 'Metaphor in Political Discourse: the Case of the "Common European House"', *Discourse and Society* 4/1 (1993), pp. 7–31
- Fairclough, N. *Language and Power* (London and New York: Longman, 1989)
- Fairclough, A. *Martin Luther King, Jr.* (Athens: University of Georgia Press, 1995)
- Lakoff, G. and M. Johnson, *Metaphors We Live By* (Chicago: University of Chicago Press, 1980).